

**ROZSUDOK
V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jozefa Štefanku a členiek senátu JUDr. Ivany Izakovičovej a JUDr. Anny Petruľákovej, v právnej veci navrhovateľa: **P.**, so sídlom V., IČO: X., zast. JUDr. I., advokátom, Advokátska kancelária, K., proti odporcovi: **V.**, IČO: X., o zaplatenie 10 390 412,15 Sk s prísl., na dovolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 15. novembra 2007 č. k. 1 Cob 103/2007 – 355 (vec Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 23 Cb 229/05), takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 15. novembra 2007 č. k. 1 Cob 103/2007 – 355 **z r u š u j e** a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Prvostupňový súd svojim rozsudkom z 15.3.2007 č.k. 23 Cb 229/05-301 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 10 390 412,15 Sk zo 14 % ročným úrokom z omeškania od 23.3.2005 do zaplatenia a nahradiť mu trovy konania v sume 879 259,50 Sk. Vychádzal z toho, že navrhovateľ na základe zmluvy o predaji podniku č. 2199/2002 z 11.11.2002 uzavretou medzi F. nadobudol vlastnícke právo k veciam a finančným prostriedkom majetkové hodnoty a záväzky súvisiace s činnosťou bývalého Š. a to podľa stavu, ktorý je zachytený v prílohách tejto zmluvy. Ďalej konštatoval, že F. nadobudol tento majetok späť do svojho vlastníctva odstúpením od zmluvy o predaji časti podniku č. 1632/1996 zo dňa

27.11.1996 uzavretej medzi F. a spoločnosťou C. vykonané voči jeho právnomu nástupcovi A. s účinnosťou ku dňu 14.2.2001 a na žalobcu prešli práva a záväzky spojené s privatizovaným majetkom bývalého Š. ktoré boli vymedzené v zmluve o predaji podniku. Konštatoval preto, že žalobca sa nikdy nestal právnym nástupcom predchádzajúceho privatizéra A., čo možno vyvodíť i z ustanovenia § 19a zák. č. 92/1991 Zb. v znení neskorších predpisov. Poukázal, že účelom uzatvorenej zmluvy o úvere č. 172/2003 uzavretej medzi navrhovateľom a odporcom mala byť reštrukturalizácia prevzatého majetku pôvodného dlžníka A., ďalej uviedol, že podľa ust. § 497 Obch. zák. základným atribútom zmluvy o úvere je, že na požiadanie dlžníka poskytne veriteľ i v jeho prospech peňažné prostriedky, čo sa v danom prípade nestalo, pretože uvedeným úverom bola vyrovnaná dlžoba spoločnosti A., voči odporcovi na základe predchádzajúcich úverových zmlúv, pričom navrhovateľ záväzok tejto spoločnosti nikdy neprevzal. Ďalej uviedol, že navrhovateľ uzatvoril predmetnú úverovú zmluvu a splácal splátky v omyle, ktoré spočíva v tom, že prevzal záväzky dlžníka A. a že odporca ako veriteľ uspokojil zaňho pohľadávky tretích osôb, pričom touto úverovou zmluvou bola uspokojená iba pohľadávka odporcu A. o čom svedčí príkaz na úhradu, ktorým bola suma poskytnutého úveru vo výške 25 200 000 Sk prevedená na vnútro podnikový účet odporcu a tak boli ukončené predchádzajúce zmluvné vzťahy. Konštatoval preto, že zmluva je absolútne neplatná, pretože obchádza zákon a jej plnenie je nemožné a preto odporca je povinný vydať navrhovateľovi bezdôvodné obohatenie, ktorého výška nebola medzi účastníkmi sporná.

Po odvolaní žalovaného Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 15.11.2007 č. k. 1 Cob 103/2007-355 rozsudok Okresného súdu Bratislava II zmenil tak, že žalobu zamietol. Žalovanému nepriznal náhradu trov prvostupňového konania. Navrhovateľa zaviazal zaplatiť odporcovi náhradu trov odvolacieho konania v sume 623 424 Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

Rozhodnutie odôvodnil tým, že zo spisov a vykonaného dokazovania súdu prvého stupňa vyplýva, že navrhovateľ návrhom z 22.3.2005 uplatnil voči odporcovi právo zaplataenie žalovanej sumy a príslušenstva. Svoje právo uplatnil z dôvodu bezdôvodného obohatenia tvrdiac, že na základe auditu, ktoré si dalo vyhotoviť nové vedenie družstva po zmene štatutárnych orgánov zistil, že 3.11.2003 bola odporcom uzavretá úverová zmluva č. 172/2003 podľa ktorej mal odporca poskytnúť navrhovateľovi úver vo výške 25 200 000 Sk a ktorá obsahovala dojednanie o odkladacích a rozvázovacích podmienkach, ktoré navrhovateľovi nie sú zrejmé a vychádzal z toho, že v zmluvách sledovala indície a teda ide o simulovaný právny úkon. Odporca na základe tejto zmluvy žiaden úver navrhovateľovi neposkytol a účelom zmluvy bolo len zaťaženie

navrhovateľa dlhom iného a to spoločnosti A., ktorej navrhovateľ nie je právnym nástupcom. Ďalej tvrdil, že finančné prostriedky z tejto zmluvy mali byť použité na splácanie dlhov uvedenej spoločnosti ktoré mala voči tretím osobám. V návrhu poukázal na znenie úverovej zmluvy, ktorá je základom tohto sporu, v ktorej mal odporca plniť v prospech tretích osôb podľa jednoznačnej a úplnej požiadavky navrhovateľa, pričom k takej požiadavke nedošlo že žalovaný zaťažil účet navrhovateľa 25 200 000 Sk a od navrhovateľa prijal plnenie celkom žalovaný vo výške, ktorá pozostáva zo sumy 9 007 940 Sk predstavujúcich splátky úveru zo zmluvy č. 172/2003 a zo sumy 1 382 472,15 Sk predstavujúcej úroky, čím odporca získal bezdôvodné obohatenie, vydania ktorého sa domáhal predmetným návrhom. Z obsahu spisov mal za zrejmé, že odporca sa pred súdom prvého stupňa bránil tým, že navrhovateľ sa okrem iného zmluvou o predaji podniku zaviazal dohodnúť spôsob vysporiadania práv, záväzkov a povinností i neznámych viaznucích sa k majetku, ktoré bolo predmetom predaja a ktoré vznikli ku dňu účinnosti zmluvy a súčasne deklaroval, že tieto skutočnosti berie na vedomie a súhlasí s tým, že dňom účinnosti naňho prechádzajú záväzky súvisiace s exekúciami a z toho titulu si nebude voči F. ako predávajúcemu uplatňovať nárok na zľavu z kúpnej ceny.

Odvolačí súd nielen z obsahu spisov súdu prvého stupňa ale aj s opakovaným dokazovaním zistil, že právny vzťah na základe ktorého si navrhovateľ svoje právo uplatnil, vznikol na základe úverovej zmluvy č. 172/2003 podľa ktorej mal byť navrhovateľovi poskytnutý úver vo výške v nej dohodnutej. Túto zmluvu je potrebné posudzovať v kontexte so zmluvou č. 2199/02 zo dňa 11.11.2002 o predaji časti podniku uzavretou medzi navrhovateľom ako kupujúcim a F. ako predávajúcim ako aj so zápisnicou o odovzdaní a prevzatí majetku podniku, ktorá tvorí jej neoddeliteľnú súčasť. Z týchto dokumentov jednoznačne vyplýva, že na navrhovateľa prešli v zmysle čl. 2 bod 1 uvedenej zmluvy všetky práva a záväzky bývalého Š. ako aj vlastnícke práva k tzv. novému majetku vzniknutému podnikateľskou činnosťou pre nadobúdateľa (spol. C.) a jeho právneho nástupcu (A.) súvisiace s prevádzkovaním sprivatizovaného podniku. Z týchto dokladov tiež vyplýva, že spoločnosť C. na základe zmluvy č. 1632/1996 uzavretej medzi F. ako predávajúcim a touto spoločnosťou nadobudla časť majetku bývalého Š. a okrem iného prevzala i záväzok na zaplatenie úveru poskytnutého žalovaným podľa úverovej zmluvy č. 463/96 z 15.5.1996, ktorou bola nahradená predchádzajúca úverová zmluva č. 411/1996 z 1.1.1996. Zmluvou č. 463/1996 bol splatený práve úver z tejto zmluvy. Prevzatý úver zo zmluvy č. 463/1996 splácala spoločnosť C.. ďalšími úverovými zmluvami, ktorých uzavretie tvorí dôkazný materiál založený na č. l. 141-176 spisu. Aj keď je v týchto zmluvách ako účel úveru uvedené, že budú čerpané na zásoby prevádzkové náklady pohľadávky

za odberateľmi a podobne, vždy boli použité na splatenie predchádzajúceho úveru o čom svedčí i výška poskytnutého úveru. Išlo o bežnú prax zavedenú nielen medzi účastníkmi sporu, ale aj medzi inými bankovými inštitúciami a ich klientmi, čo je odvolaciemu súdu z jeho rozhodovacej činnosti známe a išlo o tzv. reštrukturalizáciu (obnovenie) pôvodného úverového vzťahu. Poslednou zmluvou uzavretou medzi spoločnosťou A. (právny nástupca C..) bola zmluva č. 787/98 zo dňa 30.12.1998 a odporcom na základe ktorej bol spoločnosti dlžníka poskytnutý úver vo výške 13 880 000 Sk, ktorý tiež bol využitý len na splatenie úveru poskytnutého na základe zmluvy č. 751/98. Preto konštatoval odvolací súd, že na navrhovateľa prešiel na základe zmluvy o predaji podniku záväzok pôvodného vlastníka sprivatizovaného majetku a to Š. vzniknutý na základe úverovej zmluvy č. 411/1996, ktorý bol síce následnými úverovými zmluvami splatený, avšak zakaždým došlo k jeho obnoveniu novou úverovou zmluvou. Poslednou takouto úverovou zmluvou je č. 172/2003 ktorou sa navrhovateľ zaviazal splatiť tento úver. Neakceptoval obranu navrhovateľa, že predmetná zmluva bola uzavretá v omyle, do ktorého mal priniesť odporca a pretože je neplatná, toto tvrdenie nemá oporu vo vykonaní dôkazov. Tento názor odvolacieho súdu vychádza nielen zo svedeckej výpovedi zúčastnených pri uzatváraní úverovej zmluvy a to Ing. B. a Ing. S. za stranu navrhovateľa a Ing. B. aj Ing. F. zastupujúcich odporcu ako veriteľa ale aj z listinných dôkazov a to najmä žiadosti navrhovateľa zo dňa 3.10.2003 č. 1. 89 a z 23.10.2003 (č. 1. 85), z ktorých je zrejmé, na aký účel mal byť úver poskytnutý. Ďalej je potrebné poukázať i na ďalšie dôkazy nachádzajúce sa v spise, na ktoré odvolací súd musel prihliadnuť.

Rovnako nie je dôvodné tvrdenie navrhovateľa, že úver mu nebol poskytnutý. Je pravdou, že mu nebola dojednaná úverová suma daná priamo fyzicky do rúk, ale táto suma bola z účtu odporcu prevedená na jeho úverový účet a z toho účtu bola vysporiadaná pohľadávka odporcu ako veriteľa voči spoločnosti A. voči ktorej sa viedlo exekučné konanie a ktorého sa žalobca síce nestal právnym nástupcom, ale splatiť jej záväzok prešiel na neho na základe zmluvy takto splateného úveru, odporca preukázal, že svoju pohľadávku voči spoločnosti A. uspokojil, čím záväzok žalobcu pozostávajúci z predchádzajúcich zmlúv zostal len záväzok zmluvy č. 172/2003, ktorú uzavreli za žalobcu osoby na to oprávnené a k uzavretiu ktorej došlo bez toho, aby boli uvedené do omylu, čo vyplynulo z ich svedeckých výpovedí.

Na základe týchto skutkových zistení odvolací súd právne vyhodnotil dokazovanie a dospel k záveru, že rozhodnutie treba zmeniť a žalobu zamietnuť.

Rozhodnutie o náhrade trov konania založil na ust. § 142 ods. 1 OSP, pričom náhradu trov prvostupňového konania nepriznal, keďže odporcovci nevznikli.

Rozsudok odvolacieho súdu napadol dovolaním navrhovateľ. V úvode rozpísal stav, ktorý bol v podstate konštatovaný aj v rozhodnutiach súdov. V časti označenom pod B/ (č. 1. 365) poukázal skutkovo na to, že pokiaľ ide o zmluvu č. 172/2003 z 3.11.2003 odvolací súd nesprávne a v rozpore s jej obsahom posudzuje splnenie odkladacích a rozvázovacích podmienok. Odporca neplnil a teda nič nevyplatil podľa tejto zmluvy o úvere neposkytol v prospech tretích osôb žiadne peniaze. Napriek tomu, že neposkytol žiadne plnenie od navrhovateľa prijímal platby, ktoré predstavujú žalovanú sumu. Odvolací súd napriek tomu, že navrhovateľ v návrhu a v nasledujúcom konaní poukazoval na skutočnosť, že napriek tomu, že odporca podľa úverovej zmluvy neplnil, preto je zmluva o úvere absolútne neplatná a to podľa zásad ust. § 1 ods. 2 Obch. zákonníka v spojení s ust. § 37 ods. 2, § 39 a § 49a Obč. zák. Navrhovateľ nemohol vstúpiť do práv a povinností A., pričom Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 6 K 336/01-106 zo dňa 18.12.2002 zamietol návrh na vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka A. a.s. pre nedostatok majetku dlžníka. K zrušeniu spoločnosti A. a.s. došlo bez likvidácie. Navrhovateľ nie je právnym nástupcom A. a.s. a nebola a nie je s navrhovateľom prepojená personálne. Odporca sa snažil a snaží vybudovať dojem o akomsi nástupníctve z dôvodu, že navrhovateľ nadobudol majetok, ktorý predtým sprivatizovala spol. C. ktorej bola A. právnym nástupcom. Odporca k danému posudzovaniu používa skutočnosť, že F. vo vtedy platnom znení zák. č. 92/1991 Zb. podľa zmluvy o predaji časti podniku č. 1632/1996 so spoločnosťou C. odstúpil s účinnosťou ku dňu 14.2.2001 a že odporca ho nadobudol zmluvou zo dňa 11.11.2002. Ďalej poukázal na právnu úpravu vymedzenú ust. § 19a zák. č. 92/1091 Zb. a to písm. a/ a b/, ktoré odcitoval v skutkovo vyvracia tvrdenia odporcu, ktoré si odvolací súd osvojil ako aj k záväzkom navrhovateľa s tým, že na neho nijaké záväzky neprešli. Navrhol preto rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

V odvolacej odpovedi odporca navrhol dovolanie zamietnuť z dôvodov správneho zistenia skutkového stavu a právneho vyhodnotenia odvolacím súdom. V podstate zotrúva na svojich skutkových prednesoch ako aj na právnom hodnotení. Aj keď navrhovateľ nie je právnym nástupcom dlžníka, záväzky predchádzajúcej zmluvy zanikli nahradením novým zväzkom na základe novej zmluvy o úvere. Takýto postup je úplne bežný a to nielen v bankovej praxi, ale aj v obchodnej praxi. Úpravou tohto inštitútu upravuje aj Obč. zák. ust. § 516 ods. 1 (tzv. kumulatívna novácia), kde zákon jednoznačným spôsobom upravuje aj postup a práva a povinnosti zmluvných strán. Možnosť splatenia predchádzajúceho úveru z výnosu nového úveru potvrdil aj Najvyšší súd SR v rozhodnutí č. Obdo V 47/2001, keď konštatoval, že žiadne zákonné ust. nebráni tomu, aby bol úver poskytnutý na splnenie dlhu toho komu sa poskytuje

alebo tretej osobe ktorým vznikol poskytnutím iného predchádzajúceho úveru. Vyriešila sa tým aj dlhšia splatnosť úveru. Z týchto dôvodov navrhol dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10 ods. 2 OSP) po zistení, že sú splnené procesné podmienky dovolania, preskúmal rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, prihliadol aj na vady, ktoré v dovolaní uplatnené neboli, pretože mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 236 ods. 1/, § 238 ods. 1/, § 240 ods. 1/, § 241 ods. 1/, § 242 ods. 1/ OSP). Zistil, že dovolanie je podané dôvodne, preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, 2, OSP).

Skutkový stav, tak ako ho ustálili súdy, presnejšie prvostupňový súd nebol namietaný a možno sa tu odvolať na ustanovenie § 120 ods. 3 OSP. Z hľadiska právneho posúdenia je potrebné objasniť niektoré základné inštitúty, ich obsah a naplnenie s aplikáciou na túto konkrétnu súdenú vec. Prvou otázkou je otázka pojmu úverovej zmluvy, upravenej v II. hlave Obchodného zákonníka (§ 497 - § 507) ako „Zmluva o úvere“. Je to osobitná úprava, upravená osobitnými ustanoveniami.

Zmluva o úvere je zmluvou, ktorou sa veriteľ zaväzuje poskytnúť dlžníkovi na jeho žiadosť peňažné prostriedky v stanovenej výške a dlžník sa zaväzuje poskytnuté prostriedky vrátiť a zaplatiť úroky. Zmluva o úvere je absolútny obchod. Pre zmluvu o úvere zákon nestanovuje žiadnu formu. Podstatnými časťami zmluvy sú určenie subjektu (veriteľa a dlžníka) a určenie poskytovaných peňažných prostriedkov čo do čiastky a meny. Môže ísť o prostriedky v inej než v slovenskej mene, pokiaľ dohoda bude v súlade s devizovými predpismi. K ďalším skutočnostiam tvoriacim obsah zmluvy budú spravidla patriť určenie úroku, lehota v ktorej budú peňažné prostriedky poskytnuté, lehota k ich vráteniu a účel na ktorý sú peňažné prostriedky poskytované. Ak neobsahuje zmluva o úvere dohodu o výške úrokov, potom má veriteľ právo na úrok obvyklý požadovaný za úvery bankami v sídle dlžníka v dobe uzavretia zmluvy. Dlžník môže, pokiaľ si strany nedohodnú lehotu inú, požadovať dojednanú čiastku do doby, pokiaľ je poskytnutie úveru niektorou zo strán vypovedané. Veriteľ je povinný požadované prostriedky poskytnúť v lehote, ktorú si strany dohodli, alebo ktorú vo svojom požiadavku stanovil dlžník, inak bez zbytočného odkladu po doručení žiadosti. Ak sa nedohodnú strany inak, nie je veriteľ zo zákona oprávnený viazať poskytnutie prostriedkov na preukázanie účelu ich použitia ani zachovať alebo obmedziť dlžníka v spôsobe akým používa poskytnuté peňažné prostriedky. Povinnosťou veriteľa je prijať vrátené prostriedky a to i pred dohodnutou lehotou. Pokiaľ je účel použitia prostriedkov dohodnutý, je dlžník povinný použiť ich len k tomuto účelu. V prípade, že

použije k účelu inému, má veriteľ právo odstúpenia od zmluvy a súčasne má právo požadovať vrátenie použitých a doposiaľ nevrátených prostriedkov vrátane úrokov. Dlžník je povinný vrátiť poskytnuté peňažné prostriedky v lehote dohodnutej v zmluve, inak podľa všeobecných ustanovení príslušného zákona. V prípade omeškania splnení peňažného dlhu vzniká stranám právo na úrok z omeškania.

Aj keď uvedený výklad zmluvy o úvere vyplýva priamo z Obchodného zákonníka dovolací súd ho pripomína, pretože v zmysle tejto úpravy bola uzatvorená základná (prvá) zmluva č. 172/2003 z 3. 11. 2003. Plnená bola zo strany veriteľa, nie však zo strany dlžníka. Ako už bolo uvedené, ide o tzv. absolútny obchod (§ 261 ods. 3 Obch. zák.). Odvolací súd sa nevyporiadal s otázkou právneho prechodu úveru a platnosti tohto prechodu z pôvodného dlžníka na žalobcu. Ak by tak bol urobil bol by zhodnotil aj pravosť jednotlivých právnych úkonov, spôsobilosť na ich uzavretie a aj otázku, či sa žalobca stal právnym nástupcom pôvodného dlžníka. V tejto otázke nie je jasný ani postoj žalovaného (dovolacia odpoveď), ktorý pripúšťa zodpovednosť žalobcu za úverový záväzok aj pokiaľ nie je právnym nástupcom pôvodného dlžníka.

Správne žalobca poukazuje aj na dôsledky § 19a zákona č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby.

Zmluva o úvere je osobitne upravený vzťah medzi (úverovým) veriteľom a (úverovým) dlžníkom, úverovou zmluvou vzniká na strane veriteľa pohľadávka a na strane dlžníka dlh. Len ak nie sú pokryté z toho vzniknuté právne vzťahy touto osobitnou úpravou, pripadá do úvahy použitie analogických noriem (či už všeobecnej úpravy záväzkového práva Obchodného alebo Občianskeho zákonníka). Na to naväzuje povinnosť dlžníka plniť, aj to je upravené v zákone v návaznosti na konkrétnu úverovú zmluvu. Zákon však nepozná takú úpravu, že úver je možné splatiť v tom istom peňažnom ústave novou úverovou zmluvou. Nielen, že taký postup nepozná zákon, ale ani interné smernice žiadneho peňažného ústavu v Slovenskej republike taký postup nepoznajú. Je to logické pretože už pri poskytnutí nového (akéhosi vyrovnávacieho) úveru neide o úver, veriteľ neposkytuje finančné prostriedky a dlžník ich nedostane do dispozície (čo je základnou podmienkou úverovej zmluvy), ale v skutočnosti ide o finančno – účtovné, neprípustné operácie majúce za následok neprípustne účtovne zlikvidovať úver.

Poskytovanie úverov po roku 1990 bolo často zo strany bánk nedôsledné, čo vyústilo do značných ťažkostí hlavne pokiaľ ide o ich splácanie. Rôznymi operáciami sa tieto úvery prenášali, pri reštrukturalizácii bánk (pred privatizáciou zahraničným privatizérom) boli oddlžené a väčšinou nároky z takých zmlúv postúpené inej spoločnosti, ktoré ich vymáhajú.

Zodpovednosť zo zmlúv o úvere sa preniesla len na dlžníka, aj keď poskytovanie úverov patrí do profesionálnej činnosti peňažného ústavu a tomu mali zodpovedať aj zmluvy o úvere. Zodpovednosť bánk sa vytratila a pre dlžníkov (spravidla už právnych nástupcov) to často má priam likvidačné následky.

Z týchto dôvodov pre nesprávne právne hodnotenie dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1,2, OSP).

Právny názor dovolacieho súdu je pre odvolací súd záväzný, pričom odvolací súd rozhodne aj o náhrade trov pôvodného aj dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 OSP). Pokiaľ žalovaný sa odvolával na iné rozhodnutia v obdobných prípadoch, dovolací súd poznamenáva, že je viazaný pri rozhodovaní len zákonom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave dňa 28. mája 2008

JUDr. Jozef Štefanko, v.r.
predseda senátu

